

Datum  
29 april 2019

Registratienummer  
DSO/ 2018.630  
RIS302380

## **Voorstel van het college inzake Voorlopig ontwerp herinrichting openbare ruimte Bezuidenhout-Oost fase 3**

### ***Aanleiding***

Al enkele jaren geleden is besloten om de riolering in de wijk Bezuidenhout-Oost te vervangen. Tegelijkertijd is het initiatief genomen om het parkeren in woonwijken in Den Haag te verbeteren in het kader van de aanpak van het programma P2500, later geactualiseerd in het programma Parkeren in Woongebieden. Daarnaast is de buitenruimte zodanig verouderd dat dagelijks onderhoud de knelpunten niet meer oplost. Bij vervanging van de riolering zijn geen middelen beschikbaar om de openbare ruimte te vernieuwen. De middelen uit het programma Parkeren in Woongebieden zijn niet toereikend om een complete herinrichting te financieren. Er is daarom gekozen om door middel van extra middelen vanuit het programma Werk met Werk en middelen vanuit verkeersveiligheid de vernieuwing van de buitenruimte te financieren.

Het project Bezuidenhout-Oost is vanwege de grootte van het gebied en de beschikbare budgettaire mogelijkheden van de reserve Werk met Werk in drie fasen geknipt. Op 16 december 2014 (RIS279685) is besloten over de ontwerpen van de eerste fase van het project. De uitvoering van fase 1 is gestart in februari 2016 en inmiddels gereed. Op 23 maart 2017 (RIS 296540) is besloten over de ontwerpen van fase 2 van het project. De uitvoering hiervan is aangevangen in het tweede kwartaal van 2018. Het voorliggende ontwerp is het laatste ontwerp van het integrale project en betreft het ontwerp voor fase 3.

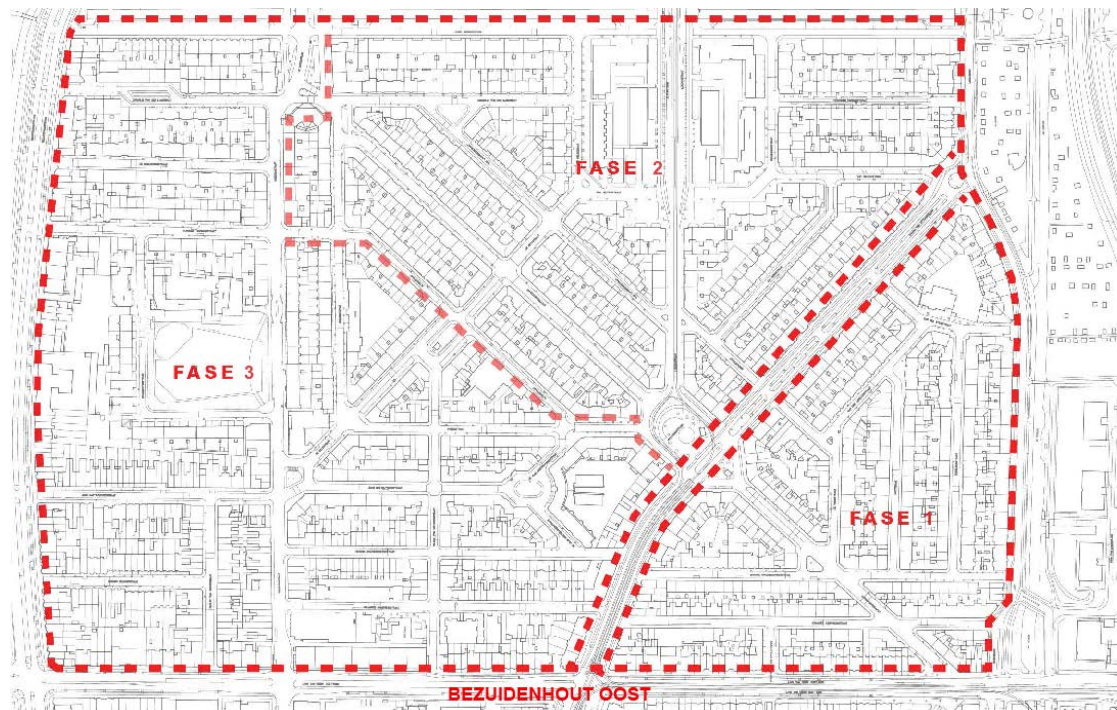
### ***Doelen***

De doelstellingen van het project zijn gelijk gebleven, namelijk:

- Het college heeft de ambitie om de buitenruimte in Den Haag mooier te maken. Door het op Residentie kwaliteit brengen van de buitenruimte wordt deze ambitie voor Bezuidenhout-Oost behaald;
- Invulling geven aan het programma Parkeren in Woongebieden door het parkeren beter te reguleren en de parkeerdruk te verlagen;
- Zorgen dat de benodigde rioolvernieuwing kan plaatsvinden;
- Maximale synergie bereiken door verschillende werkzaamheden en daaraan verbonden budgetten op elkaar af te stemmen. Hierdoor kan beter aan de wensen van de bewoners van Bezuidenhout-Oost tegemoet gekomen worden dan wanneer de projecten onafhankelijk van elkaar worden uitgevoerd;
- Het creëren van draagvlak onder de bewoners voor de werkzaamheden door in nauwe samenwerking de ontwerpen op te stellen, waardoor in een vroegtijdig stadium met de wensen van bewoners rekening kan worden gehouden en kennis uit de wijk benut wordt;
- De overlast voor de buurt zoveel mogelijk beperken door werkzaamheden te combineren.

### **Projectgrenzen**

Na besluitvorming over fase 1 (2014) is opnieuw bekeken in hoeverre de beschikbare middelen aan de wijk toebedeeld konden worden. Er is vervolgens besloten om fase 2 en fase 3 om te wisselen en een nieuwe fasering te gebruiken, waarbij in 2015 in elk geval zekerheid was voor de nieuwe fase 2. Inmiddels is ook budget beschikbaar voor fase 3. De fasering is op onderstaande kaart opgenomen.



Fase 3 betreft de volgende straten:

- De Moucheronstraat
- Carel Reinierszkade
- 2e en 3e Joan Maetsuyckerstraat
- Hendrik Zwaardercroonstraat
- Johannes Camphuijsstraat
- Merkusstraat
- Gerard Reijntstraat
- Spaarwaterstraat
- De Sillestraat-Zuid (incl. plein)
- Joan Maetsuyckerstraat
- Pahudstraat
- Cornelis van der Lijnstraat (incl. plein)
- Cornelis Houtmanstraat
- Rijklof van Goensstraat
- Willem van Outhoornstraat
- Theresiastraat
- De Eerensplein

### **Ontwerpuitgangspunten**

Fase 3 is een vervolg op fase 1 en 2, waarbij dezelfde uitgangspunten zijn gehanteerd, gebaseerd op een afweging tussen leefbaarheid, parkeren en bomen. Het handboek openbare ruimte is zoveel als mogelijk gevolgd, met als uitgangspunt residentiekwaliteit.

### **Pleinen**

In het gehele projectgebied Bezuidenhout-Oost bevinden zich enkele grotere pleinen. Voor de grote en middelgrote pleinen van fase 3 zijn openbare “pleingesprekken” georganiseerd, waarin per plein de wensen en belangen van de bewoners zijn besproken. Specifiek voor het De Silleplein waren de resultaten uit de enquête en de pleingesprekken zodanig divers, dat er geen eenduidige conclusie was te trekken. Daarom is voor dit plein een experiment met een tijdelijke inrichting uitgevoerd, om zo in de praktijk de meerwaarde van een van de mogelijke oplossingsrichtingen te ervaren. Na afloop van dit experiment en de daaraan gekoppelde enquête bleek dat de meeste mensen kozen voor een aangepaste verkeerscirculatie, waarbij één van de straten rond het plein wordt ingericht als voetgangersgebied, en daarmee toegevoegd wordt aan de verblijfsruimte op het plein. Dit principe is als uitgangspunt genomen bij de verdere uitwerking.

### **Parkeren Fase 3**

De parkeerdruk in de wijk is reeds langere tijd onderwerp van gesprek met het Wijkberaad. Oorspronkelijk waren de doelstellingen uit het programma Parkeren in Woongebieden (PiW) de realisatie van extra parkeerplaatsen en het beter reguleren van het parkeren. In fase 1 en 2 bleek het toevoegen van extra parkeerplaatsen in de openbare ruimte een hardnekkige opgave. Net als in fase 1 en 2 is in fase 3 fysiek op straat geen ruimte om extra parkeercapaciteit te realiseren. Wel is het parkeren beter gereguleerd door te zorgen dat er minder foutgeparkeerd gaat worden. Door enigszins af te wijken van de richtlijnen uit het handboek openbare ruimte is het mogelijk gebleken het huidige aantal parkeerplaatsen te handhaven.

Door de herinrichting ontstaat een duidelijke indeling van de straten, waarbij foutparkeren vrijwel niet mogelijk is en bestaande parkeerplaatsen beter benut kunnen worden. Door de straathoeken op een andere manier vorm te geven, wordt het oversteken veiliger en kunnen fietsnietjes worden geplaatst. Uiteindelijk blijft het totaal aantal parkeerplaatsen in fase 3 van 1191 (legale) parkeerplaatsen met een lichte toename gehandhaafd (1195 legale parkeerplaatsen).

### **Verlichting**

De straatverlichting wordt net als in fase 1 en 2 vervangen door moderne LED-verlichting. Hiervoor worden nieuwe armaturen toegepast, met uitzondering van straten waar historische lampen al aanwezig zijn en niet vervangen hoeven te worden. Dit zijn de Rijklof van Goensstraat en de Carel Reinierzskade.

### **Bomen**

Net zoals voor fase 2 is er ook voor fase 3 een bomeneffectanalyse uitgevoerd. Dit is een uitgebreid onderzoek naar de huidige gezondheid en toekomstverwachting van de bomen en de gevolgen die kunnen optreden als gevolg van de vernieuwing van de riolering en de herinrichting. Uitgangspunt voor het ontwerp is het behoud van de bestaande bomen, tenzij dit vanwege ziekte of de rioleringswerkzaamheden niet mogelijk is. Op basis van dit rapport zijn enkele aanpassingen uitgevoerd in het ontwerp van de straten (bijvoorbeeld in de Moucheronstraat), waardoor bomen kunnen worden gespaard.

Ook de grote beeldbepalende kastanje op het plein in de De Sillestraat kunnen we inpassen in de herinrichting. In enkele andere straten is kap van de bomen noodzakelijk, onder andere vanwege de lage levensverwachting en/of ziekte en vanwege de beschadiging die de bomen op gaan lopen als gevolg van het vernieuwen van de huisaansluitingen van de riolering. Als gevolg van het vernieuwen van het De Eerensplein met het oog op het creëren van een verkeersveilige situatie is hier ook de kap van bomen noodzakelijk. 70 Bomen blijken goed herplantbaar te zijn. Bij de uitwerking van het ontwerp zal dit zo veel mogelijk als uitgangspunt gehanteerd worden. Om zo veel mogelijk bomen een zo goed mogelijke standplaats te geven, werken we met speciale maatregelen, waardoor de ligging van kabels en leidingen beter gecombineerd kan worden met bomen, we nieuwe bomen kunnen planten en de groeiplaats van bestaande bomen kunnen verbeteren.

In totaal zijn er op dit moment 373 bomen. De kap van 269 bomen wordt voorbereid, daarvoor in de plaats komen 280 nieuwe bomen. In totaal zullen er in de nieuwe situatie 384 bomen aanwezig zijn. De bomeneffectanalyse is als bijlage bijgevoegd.

De bewoners zullen net als in de eerste twee fasen betrokken worden bij de keuze voor de nieuwe boomsoorten.

### **Overig groen**

In overleg met de bewoners zijn voorstellen gemaakt voor het aanplanten van extra groen, o.a. op het De Silleplein. Veel bewoners hebben geïnformeerd naar de mogelijkheid van geveltuintjes. In fase 1 heeft de aannemer in overleg met de bewoners bij de herinrichting voor bewoners de geveltuintjes aangelegd, dit is in fase 3 ook mogelijk.

### **Theresiastraat**

Een belangrijk onderdeel van fase 3 is de herinrichting van de Theresiastraat en het De Eerensplein tussen de Laan van Nieuw-Oost Indië en de Vlaskamp. Op dit moment geldt voor de straat en het plein een snelheidsregime van 50 km/u.

De Theresiastraat zal in de nieuwe situatie ingericht worden als een 30 kilometer weg. Dit is een lang gekoesterde wens van het Wijkberaad, bewoners en winkeliers. In nauw overleg met de HTM is gewerkt aan een zodanig profiel dat de doorstroming van de bus gegarandeerd is en tegelijkertijd in het plan laden en lossen, ruimte voor fietsers en verbeterde uitstraling ter hoogte van de winkels is opgenomen.

### **Trillingsonderzoek**

In de nieuwe situatie wordt de Theresiastraat ingericht met klinkerbestrating behorende bij de maximale snelheid van 30km/u. Vanwege zorgen over toename van trillingshinder n.a.v. klinkerbestrating is in overleg met bewoners van de Theresiastraat besloten een aanvullend onderzoek naar het te verwachten trillingsniveau uit te voeren. In het onderzoek is het huidige trillingsniveau ook gemeten. De resultaten van het onderzoek laten zien dat door het verlagen van de snelheid en het toepassen van klinkerbestrating er geen trillingshinder verwacht wordt, er treedt vermoedelijk een lichte verbetering ten opzichte van de huidige situatie op.

### **Verkeerscirculatie**

Als gevolg van de aanpassing van de wegprofielen verandert in een drietal straten de rijrichting van tweerichtingsverkeer naar éénrichtingsverkeer, te weten de Spaarwaterstraat, Gerard Reijntstraat en de Rijklof van Goensstraat. Deze straten zijn te smal om tweerichtingsverkeer te realiseren volgens de normen van het Handboek Openbare Ruimte.

### **Toetsing en advies**

Het voorlopig ontwerp fase 3 is voorgelegd aan het Vooroverleg Over Verkeerszaken (VOV) en de Adviescommissie Openbare Ruimte (ACOR). Vanuit het VOV is aandacht gevraagd voor veilige voetgangersoversteekmogelijkheden en de breedte van trottoirs bij plaatsing van fietsnietjes op de trottoirs. Met inachtneming van deze aandachtspunten heeft het VOV positief geadviseerd op 23 november 2017. De ACOR is content met het feit dat de buurt een opwaardering krijgt en de Theresiastraat een nieuwe uitstraling en allure passend bij een 30km-zone krijgt. Naast enkele aandachtspunten voor verdere uitwerking, is de ACOR van mening dat het groenbeeld niet achteruit mag gaan op kwaliteit. De ACOR kon in eerste instantie dan ook niet positief adviseren indien de bomenbalans niet gehandhaafd blijft. Ter tegemoetkoming aan de ACOR is het ontwerp aangepast en zijn onder andere bomen toegevoegd in verschillende straten. Na de inspraakprocedure is het voorontwerp nogmaals voorgelegd aan de ACOR. De ACOR is akkoord met het voorontwerp.

### **Beheer**

De wegbeheerder en de groenbeheerder van stadsdeel Haagse Hout hebben actief meegedacht over de herinrichting. Het beheerniveau (residentiekwaliteit) is ongewijzigd, de beheerlasten blijven dan ook gelijk.

### **Co-creatie/inspraak**

Het Wijkberaad Bezuidenhout heeft ook in deze fase actief straatvertegenwoordigers geworven, om als aanspreekpunt voor de gemeente te dienen ter uitwerking van de voorstellen. In januari en februari 2017 heeft er voor fase 3 een eerste ronde straatgesprekken plaatsgevonden, waarna het ontwerp is gemaakt. In november heeft er met bijna alle straten een tweede ronde straatgesprekken plaatsgevonden, waarbij het concept VO is toegelicht en besproken. Het ontwerp met de uitwerking op basis van de opmerkingen van de straatvertegenwoordigers is vervolgens ter inzage gelegd voor de inspraakprocedure. Uit de reacties is gebleken dat er groot draagvlak is voor de herinrichting van de wijk. De inspraakreacties zijn samengevat en van een reactie voorzien in het bijgevoegde tweekolommenstuk.

De belangrijkste aanpassing naar aanleiding van de inspraakreacties is het ontwerp voor het plein in de De Sillestraat. Hier kon door een kleine verschuiving van de rijbaan de grote kastanje op de hoek van het plein behouden blijven. Weliswaar is geconstateerd dat deze lijdt aan de kastanjebloedingsziekte, maar vervanging is op dit moment nog niet noodzakelijk. In de lijn van het bestaande beleid is het wenselijk deze boom nog niet te verwijderen.

### **Duurzaamheid**

Het project behelst herinrichting van de openbare ruimte. Het doorvoeren van duurzaamheidsdoelstellingen leidt onder andere tot de volgende punten: binnen de uitvoeringstrategie is gewaarborgd dat vrijkomende stenen, behoudens gebroken materialen, hergebruikt worden in de parkeervakken. Daarnaast worden eisen opgenomen voor mobiele werktuigen en rijdend materieel over energie-efficiëntie en worden emissiewaarden opgenomen. Het opnemen van aanvullende eisen en voorwaarden in de aanbesteding worden onderzocht op basis van eerdere ervaringen bij herinrichtingen. Bij de herplant van nieuwe bomen zijn door toepassing van het handboek openbare ruimte goede groeiplaatsen gewaarborgd.

### **Vervolg en planning**

De planning voor het vervolgtraject van fase 3 is als volgt:

Vaststelling VO Bezuidenhout Oost fase 3	april 2019
Uitwerking DO	april 2019 – november 2019
Informatieavond bewoners DO	november 2019
Bestek en aanbesteding	december 2019 – augustus 2020
Start uitvoering fase 3	vierde kwartaal 2020
Oplevering fase 3	derde kwartaal 2022

De uitvoering van fase 3 volgt op de uitvoering van de laatste werkzaamheden in fase 2. De oplevering van deze werkzaamheden staan gepland voor het 3<sup>e</sup> kwartaal van 2020.

### **Financiën**

De kosten voor het vervangen van de riolering worden gedekt uit het gemeentelijk Rioleringsplan 2016-2020 en worden geraamd op € 4,0 mln. De kosten van de herinrichting van de buitenruimte Bezuidenhout Oost fase 3 bedragen inclusief de voorbereidingskosten € 4,9 mln. (exclusief btw, inclusief VAT en onvoorzien, prijspeil 1 januari 2018).

Voor de herinrichtingswerkzaamheden is in totaal € 4,3 mln. opgenomen in het investeringskrediet Parkeren in de openbare ruimte in het Meerjareninvesteringsplan (MIP).

Het restant van de benodigde middelen van € 0,6 mln. wordt gedekt uit het budget programma Mobiliteit, activiteit Inrichting verkeer jaarschijf 2019. Bij de meerjarenbegroting 2020-2023 wordt conform de regelgeving omtrent activeren investeringen met maatschappelijk nut middels een begrotingswijziging dit bedrag toegevoegd aan de activareserve en wordt het investeringskrediet Parkeren in de openbare ruimte in het Meerjareninvesteringsplan (MIP) verhoogd.

Gezien het vorenstaande stelt het college de raad voor het volgende besluit te nemen:

De raad van de gemeente Den Haag,

Gezien het voorstel van het college van 29 april 2019,

#### **Besluit:**

- I. In te stemmen met het voorlopig ontwerp herinrichting buitenruimte Bezuidenhout Oost fase 3 met de titel "Bezuidenhout-oost fase 3 Voorlopig Ontwerp d.d. 25 november 2018;
- II. In te stemmen met de verdere uitwerking van het voorlopig ontwerp tot realisatie van het project;
- III. In te stemmen met een budget van € 4.900.000 voor de voorbereiding en uitvoering van het project Bezuidenhout Oost fase 3 (exclusief btw, inclusief VAT en onvoorzien, prijspeil 1 januari 2018).
- IV. De projectkosten van € 4.900.000 als volgt te dekken:
  - a) Investeringskrediet Parkeren in de openbare ruimte in het Meerjareninvesteringsplan (MIP) € 4.300.000;
  - b) Budget programma Mobiliteit, activiteit Inrichting verkeer jaarschijf 2019 € 600.000.
- V. Bij de meerjarenbegroting 2020-2023 conform regelgeving omtrent activeren investeringen met maatschappelijk nut, de dekkingsbronnen genoemd onder besluit IV. b middels een begrotingswijziging toe te voegen aan de activareserve en hiervoor het investeringskrediet Parkeren in de openbare ruimte in het Meerjareninvesteringsplan (MIP) te verhogen.

Aldus besloten in de openbare raadsvergadering van

De griffier,

De voorzitter,